

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Pedagogers policy enactment av läroplanen och barnkonventionen - utifrån barns delaktighet och inflytande i förskolan

Maria Hermansson & Clara Söderblom

2023

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Förskolläraryrket
Examensarbete i pedagogik

Handledare: Catarina Wahlgren
Examinator: Daniel Pettersson

Hermansson, M, & Söderblom, C. (2023) *Pedagogers policy enactment av läroplanen och barnkonventionen – utifrån barns delaktighet och inflytande i förskolan.*

Examensarbete i pedagogik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Abstrakt

Pedagogers förhållningssätt och barnsyn kan ge olika kvalitéer på utbildningen i förskolan. Detta kan leda till risker som går mot ökad segregation och ett socialt ojämlikt samhälle. Syftet med studien var att undersöka pedagogers barnsyn, förhållningssätt och barns rättigheter utifrån barns delaktighet och inflytande i relation till förskolans läroplan och barnkonventionen artikel 12. Därmed blev studiens frågeställning: Hur tolkar pedagoger förskolans läroplan och barnkonventionen som ett stöd i verksamheten, utifrån barns delaktighet och inflytande? För att få svar på syftet och frågeställningen skapades en webbenkät som riktades till verksamma personer i förskolan. 104 respondenter svarade på enkäten och resultatet påvisade att respondenterna ansåg att läroplanen för förskolan är tydlig, medan artikel 12 i barnkonventionen uppfattas mer komplex. Resultatet påvisade även pedagogernas positiva barnsyn, samt vikten av att pedagogerna förmedlar barns rättigheter till barnen i förskolan. Slutsatsen påvisade att pedagogers förhållningssätt är en bidragande faktor i arbetet med barns delaktighet och inflytande utifrån Policy enactment.

Nyckelord: Barnkonventionen, Barnperspektiv, Barns perspektiv, Inflytande, Läroplanen, Policy enactment

Keywords: Child perspective, Children's perspective, Convention on the rights of the child, Curriculum, Influence, Policy enactment

Förord

Innan vi begrundar studien vill vi presentera några betydande personer som har varit mycket viktiga i arbetets gång. Vi vill framför allt tacka våra respondenter som har svarat på vår enkät med kloka resonemang och tolkningar. Tack vare ert stöd och engagemang hade denna studie inte varit möjlig att göra. Vi vill även tacka vår handledare Catarina som med sin positiva inställning och sitt fulla schema anpassat möten för att ge oss goda förutsättningar till ett flöde i arbetet. Vi vill även tacka våra studiekamrater i vår ventilationsgrupp för positiv kritik och konkreta tips. Sist vill vi tacka varandra, då sjukdom och akuta tandläkartider har försvårat vårt arbete. Trots detta har vi haft ett bra samarbete och god samarbetsförmåga.

Tack!

Clara Söderblom och Maria Hermansson

Innehåll

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställning	2
2.1 Syfte.....	2
2.2 Frågeställning	2
3. Bakgrund	2
3.1 Förskolans läroplan och barnkonventionen.....	2
4. Tidigare forskning	3
4.1 Sökprocess	3
4.2 Komplexiteten i att uppnå styrdokumentens mål	3
4.3 Maktförhållanden mellan pedagog och barn	4
5. Teoretiska utgångspunkter	5
5.1 Policy enactment	5
5.2 Barndomssociologi	6
6. Metod	8
6.1 Webbenkät	8
6.2 Genomförande	8
6.3 Reliabilitet och validitet	9
6.4 Bearbetning av det insamlade materialet.....	9
6.5 Etiska ställningstaganden	9
6.6 Urval	10
7. Resultat och Analys	11
7.1 Sammanfattning av svaren på enkätens 16 slutna frågor	11
7.2 Sammanfattning av enkätens 2 öppna frågor	11
7.2.1 Respondenternas positiva tankar om barnkonventionen som lag men utgör ingen skillnad i praktiken	12
7.2.2 Respondenterna uttrycker att barns röster ska få höras	13
7.2.3 Pedagogens förhållningssätt är avgörande för barns delaktighet och inflytande.....	14
7.2.4 Målen i läroplanen och barnkonventionen upplevs komplex och omöjlig att uppnå med tidsbrist och för stora barngrupper.....	15
8. Diskussion	16
9. Metoddiskussion	17
10. Slutsats	18
10.1 Vidare forskning	18
11. Referenslista	20
Bilaga 1: Missivbrev	23
Bilaga 2: Webbenkät	24
Bilaga 3: Sammanställning av webbenkät	27

1. Inledning

Samhället är i ständig utveckling och det innebär att förskolans läroplan kontinuerligt behöver förnyas. I FN:s konvention om barnets rättigheter¹ står det att varje barn har rätt till delaktighet och inflytande utifrån barnets mognad och ålder. Barn har rätt att uttrycka sin mening, göra sin röst hörd och bli respekterad. Barns motivation, engagemang och inläring ökar när de ges inflytande över undervisningen. När inflytande ges stärks barnets självkänsla, vilket ger barnet ett ökat handlingsutrymme i sitt liv, samt en ökad tillit till vuxna (Unicef Sverige, 2018).

Att ge barn delaktighet och inflytande såväl omsorg, lärande och utveckling i utbildningen är en betydande och utmanande uppgift för alla pedagoger² inom förskolan. På våra VFU:er³ observerade vi olika förhållningssätt kring pedagogernas barnsyn och agerande utifrån barns rättigheter och förskolans policy enactment⁴. I vårt samtal om pedagogers olika skildringar av delaktighet och inflytande kom vi fram till att pedagogerna i förskolan hade olika uppfattning kring förskolans styrdokument. Detta anser vi är ett problem för att utbildningen i förskolan riskerar att inte vara likvärdig. Enligt skollagen (2010:800, 1 kap. §9) står det att oavsett vart i landet du bor har barnet rätt till samma likvärdiga utbildning. Enligt Persson (2015) kan olika kvalitéer på utbildningen i förskolan leda till risker som går mot ökad segregation och ett socialt ojämlikt samhälle. Därför väcktes intresset kring hur pedagoger tolkar förskolans läroplan och barnkonventionen artikel 12 utifrån barns delaktighet och inflytande. Detta för att se om pedagoger tolkar olika kring styrdokumentet. Förskolans läroplan och barnkonventionen är två styrdokument pedagogerna ska använda som stöd i arbetet och undervisningen för en likvärdig utbildning. Dessa två dokument belyser främst barns delaktighet och inflytande. Enligt Folke-Fichtelius och Löfdahl (2016) är styrdokument inga detaljerade manualer, tvärtom finns det ett stort tolknings- och handlingsutrymme för pedagogerna som har ansvaret för att målen uppfylls.

Eftersom styrdokumentet inte är manualer för hur förskolans uppdrag och målsättning ska utföras, kommer vi i denna studie använda oss av två olika teorier. Första är policy enactment som riktar in sig på hur pedagoger tolkar styrdokument. Enligt Lago, Ackesjö och Persson (2018) är kärnan för policy enactment att förskolans styrdokument inte går att användas rakt av. Då läroplanen och barnkonventionen enbart beskriver förskolans uppdrag och målsättningar och inte hur verksamheten ska bedrivas. Den andra teorin är barndomssociologi som fokuserar på vuxnas barnsyn. Pedagogens barnsyn är avgörande för vilket förhållningssätt som används på förskolan som i sin tur leder till hur pedagoger delger barn delaktighet och inflytande i den dagliga verksamheten.

¹ Barnkonventionen.

² Förskolechef/rektorer, förskollärare, barnskötare och förskollärarstudent.

³ Verksamhetsförlagd utbildning/ Handledd praktik.

⁴ Policy enactment: Hur pedagogerna uppfattar sitt uppdrag och de förutsättningar som finns för det rådande uppdraget i praktiken på förskolan.

2. Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka pedagogers barnsyn, förhållningssätt och barns rättigheter utifrån barns delaktighet och inflytande i relation till förskolans läroplan och barnkonventionen artikel 12.

2.2 Frågeställning

- Hur tolkar pedagoger förskolans läroplan och barnkonventionen som ett stöd i verksamheten, utifrån barns delaktighet och inflytande?

3. Bakgrund

I detta avsnitt presenterar vi våra två valda styrdokument som vi lagt fokus på i vår studie utifrån barns delaktighet och inflytande. Det är förskolans läroplan och artikel 12 i barnkonventionen, som beskriver om barns delaktighet och inflytande. Vi presenterar även skollagen (2010:800, 8 kap. §2) och delegationen för jämställdhet i förskolan (SOU, 2006:75).

3.1 Förskolans läroplan och barnkonventionen

Enligt läroplanen för förskolan är barns delaktighet och inflytande en central del i förskolans demokratiska uppdrag och den ska genomsyra hela utbildningen. Det är förskollärares ansvar att barn ska få ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och utförande. Barn ska även ges möjlighet till att vara delaktiga och utöva inflytande över sin utbildning. Barns uppfattningar och åsikter ska tas tillvara och få komma till uttryck i undervisningen. Oavsett könstillhörighet ska alla barn få lika mycket inflytande och utrymme samt rätt att uttrycka sina åsikter med olika uttrycksformer (Skolverket, 2018).

Enligt delegationen för jämställdhet i förskolan (SOU, 2006:75) finns det ett speciellt förhållningssätt som en lärare i förskolan eller skolan bör använda. Att arbeta som lärare innebär att kunna bortse från sina egna värderingar och kunna diskutera vad som är relevant för barnperspektivet och barns perspektiv. Pedagogen behöver ha en medvetenhet om att kunna urskilja på det personliga perspektivet och från det som slås fast i förskolans läroplan och barnkonventionen (SOU, 2006:75).

Barnkonventionen klargör barns rättigheter. Målet med konventionen är att barn oavsett bakgrund ska behandlas med respekt och få möjlighet att uttrycka sina rättigheter. Idag är samhället uppbyggt så att vuxna har beslutsmakt. För att ge barn inflytande behöver vuxna åsidosätta en del av sin makt för att göra barn delaktiga och få sin röst hörd (Unicef Sverige, 2018).

Barnkonventionen har sedan 2020 varit lag i Sverige, vilket innebär att staten, regioner och kommuner har skyldighet att följa barnkonventionen. Syftet med att göra

barnkonventionen till svensk lag är att rättssäkerheten för varje enskilt barn ska stärkas. Enligt Unicef Sverige (2018) uttrycker barn i mycket tidig ålder sina åsikter i form av olika känslor, önskemål eller uppfattningar utan att behöva använda sig av tal eller skrift. Begreppet mognad ska bejakas utifrån den enskilda individen. Med andra ord innebär det att vuxna behöver anpassa sitt förhållningssätt till barn för att ta sig an barns uttrycksförmåga, tankar och åsikter (Unicef Sverige, 2018).

Enligt förskolans läroplan Skolverket (2018) ska förskolan använda sig av barnkonventionen genom att spegla barnets rättigheter i det vardagliga arbetet. Alltså att ge barnen en grundläggande relation och förståelse för deras rättigheter i samhället och på förskolan. Förskolan ska utgå från barnets bästa och kunna ge barn möjlighet till att vara delaktiga samt ha inflytande (Skolverket, 2018). Sveriges förskolor ska enligt skollagen (2010:800, 8 kap. §2) erbjuda en likvärdig utbildning, vilket innebär att varje förskola ska se till varje barns olika förutsättningar och behov för att kunna anpassa utbildningen (2010:800, 8 kap. §2). Förskolan ska därför använda läroplanen för förskolan som utgångspunkt, detta för att kunna erbjuda barnet en likvärdig utbildning (Skolverket, 2018).

4. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning och vad den anser är viktigt för att uppnå barns delaktighet och inflytande. Först presenteras studiens sökprocess, därefter presenteras komplexiteten att uppnå styrdokumentens mål (förskolans läroplan och barnkonventionen) som går in i vår policy enactment-teori. Sist presenteras maktförhållanden mellan pedagog och barn som är avgörande för barns delaktighet och inflytande.

4.1 Sökprocess

Vi använder oss av sökmotorn ERIC för att de flesta litteraturreferenser angränsar ämnet pedagogik. Sökorden vi använde var: preschool or kindergarten or early childhood education, curriculum development, children's participation, participation or engagement or involvement, Convention on the Rights of the Child och Policy enactment Vi infogade "AND" eller "OR" för att begränsa sökningen och kryssade även i peer reviewed för att få fram artiklar som bygger på vetenskapliga metoder där andra forskare utgör målgruppen.

4.2 Komplexiteten i att uppnå styrdokumentens mål

Enligt Johansson (2003) ska det pedagogiska uppdraget och framställningen av barn i de olika styrdokumenterna, barnkonventionen eller samhällsdebatter gälla utifrån ett barns perspektiv. Men hävdar att det inte alltid är möjligt att bemöta barns perspektiv, då pedagogens uppgift är att göra det bästa för barnet. Utifrån styrdokumentens mål och uppdrag blir detta en motsättning och blir mycket komplex för pedagogen. I sin tur handlar det om att pedagogen inte kan avsäga sig sin makt utan det handlar om hur pedagogen använder den. Ett exempel på pedagogers komplexa uppgift att närma sig barns perspektiv kan exempelvis vara i barnkonventionen, som framhäver barn som

sårbara och i beroendeställning till vuxna och rätt till beskydd. Å andra sidan ska barn få sina röster hörda och bli hörda. Detta blir dubbelsidigt och komplext för pedagogen att bemöta. För att uppfylla det ena måste det andra uteslutas (Johansson, 2003).

Emilson (2008) anser att förskolans läroplan och barnkonventionen är komplexa, och att det finns en stor förvirring bland pedagoger vad gäller barns delaktighet och inflytande i förskolan. Det går att tolka begreppen i texten på olika sätt och hur den ska formas i praktiken. Det finns ett spänningsfält mellan det som praktiseras i förskolan och vad som står i läroplanen och barnkonventionen (Emilson, 2008). Arnér och Sollerman (2018) anser att det är viktigt med en gemensam förståelse för förskolans styrdokument, för att undvika att var och en utgår från sin egen uppfattning. För att undvika det måste pedagogen i större utsträckning arbeta målinriktat för att dela med sig av sina kunskaper. Det är viktigt att pedagogen ser på sin kunskap och profession som viktig och betydelsefull med stort ansvar. Därför är en gemensam förståelse för förskolans mål och det pedagogiska arbetet viktigt för att involvera alla medarbetare på förskolan och gemensamt utöva lika praxis som står i styrdokumentet (Arnér & Sollerman, 2018).

4.3 Maktförhållanden mellan pedagog och barn

Enligt Sheridan (2001) finns det ett stort glapp mellan barns perspektiv och den vuxnas, där barns delaktighet och inflytande är mycket begränsad. Barns inflytande i förskolan sker främst inom den fria leken, och den sker alltid på de vuxnas villkor. Enligt Ekström (2007) förekommer det en stark inramning i planerad undervisning på förskolan, där samtalet är kontrollerat av endast läraren. I samlingen kan pedagogen ställa frågor, ge instruktioner, kommentera barnens inlägg eller återge barnens berättelser. Pedagogens starka och traditionella inramning eller förhållningssätt leder till att barns röst hörs mindre där delaktighet och inflytande blir minimal (Ekström, 2007). Enligt Emilsson (2007) är barn medvetna om att det finns regler för hur man ska bete sig och uppföra sig när pedagogen talar. Detta påverkar barns inflytande på ett begränsat sätt. Barn i förskolan uttrycker att det är vuxna som bestämmer och att det är bra. Barns föreställning om vuxna som styr kan vara ett stort hinder för barns inflytande. Därför är pedagogers förhållningssätt avgörande för hur barn ges delaktighet och inflytande. Barns reella inflytande handlar om pedagogens förhållningssätt och fördelningen av makt (Johansson & Johansson, 2003; Halldén, 2003).

En stark lärarroll behöver inte alltid vara negativt utan det väsentliga är: *hur* utövningen av lärarkontrollen utövas. Detta avgör hur närmandet av barns perspektiv framskrider. En stark lärarkontroll kan exempelvis vara: att styra kommunikationen, vara lyhörd, använda en lekfull röst och sträva att komma nära barns perspektiv. När pedagogen har ett sådant förhållningssätt blir det tydligt för barnet att inga tillrättavisningar behövs och barnen blir friare att göra egna val och ta initiativ. Pedagogens kontroll och förhållningssätt är avgörande för barns inflytande på förskolan. För att ge barn inflytande på förskolan är det viktigt att läraren har insikt och att det finns en ömsesidig respekt mellan barn och pedagog. Även barns delaktighet och inflytande är på samma sätt i beroendeställning till pedagogens förhållningssätt. Det finns en tydlig koppling

mellan pedagogers förhållningssätt och hur barn får delaktighet och inflytande på förskolan (Emilsson, 2007; Emilson, 2008).

Även Melker och Rydberg (2012) beskriver vuxnas styrning som avgörande för barns delaktighet och inflytande. Pedagogen måste ta vara på barns initiativ och idéer för att de ska känna sig delaktiga och göra sin röst hörd. När barn upplever inkludering och delaktighet utvecklas de att underbygga sina argument och sin intellektuella förmåga. Samtidigt är det viktigt att pedagogerna inte släpper taget om ramarna i samtalet då syftet med aktiviteten kan gå förlorad (Melker & Rydberg, 2012).

5. Teoretiska utgångspunkter

Utifrån Policy enactment-teorin belyser studien begreppet rekontextualisering som innebär pedagogers olika tolkningar av styrdokument. Utifrån barndomssociologin har vi valt att använda begreppen barnperspektiv, barns perspektiv, delaktighet och inflytande. Dessa begrepp belyser pedagogernas barnsyn och förhållningssätt som är avgörande för barns delaktighet och inflytande i förskolan.

5.1 Policy enactment

Enligt Lago, Ackesjö och Persson (2018) är det väsentliga för policy enactment att förskolans styrdokument inte går att användas rakt av. Då läroplanen och barnkonventionen enbart beskriver förskolans uppdrag och målsättningar och inte hur verksamheten ska bedrivas. Förskoleverksamheternas olika förutsättningar och utmaningar formar utbildningens innehåll och även hur läroplanen och barnkonventionen tillämpas i verksamheten. För att förstå genomförandet av policy enactment är det viktigt att ta hänsyn till olika tolkningar och konstruktioner som kan förekomma, exempelvis kulturella, sociala och emotionella sammanhang (Lago m.fl., 2018).

Enligt Lago, Ackesjö och Persson (2018) är *rekontextualisering* ett vanligt begrepp i policy enactment-teorin. Rekontextualisering beskriver hur policytext omformas, transformeras och används i undervisningen. När pedagoger tolkar och använder policy anpassas de utifrån verksamhetens rutiner och normer samtidigt som policy ger grunden för att förändra dessa rutiner och normer. Hur detta går till beror på hur pedagogerna uppfattar sitt uppdrag och de förutsättningar som finns för det rådande uppdraget i praktiken på förskolan. Utifrån policy enactment-teorin anpassar pedagoger läroplanen och barnkonventionen utifrån verksamhetens förutsättningar. Detta innebär att varje enskild individ uppfattar och konstruerar läroplanen och barnkonventionen utifrån olika sammanhang och erfarenheter. Därför är det svårt att använda policytext rakt av i praktiken (Lago m.fl. 2018).

Pedagogers tolkning och rekontextualisering av policy är ett komplicerat förlopp med flera olika konkurrenser med olika målmedvetenhet. För det första kommer det politiska området med motiv för att förändra en verksamhet och formulerar styrdokument som oftast resulterar i politiska förhandlingar. Detta leder sedan vidare till att huvudmännen

ska väga dessa inriktningar gentemot den situation som kommunen befinner sig i. Därefter får skolledningarna i uppdrag att påbörja ett förändringsarbete tillsammans med pedagogerna och pedagogerna ska i sin tur göra policy i den vardagliga verksamheten. Utifrån alla dessa processer med olika engagemang i förgrunden, ges en förståelse för att förskolorna runt om i Sverige inte kan förespråka det som står i policytexten. Alla olika aktörer i policyns process har olika agendor på vilket tillvägagångsätt policy ska användas. Det förekommer ett glapp mellan politiker och pedagoger, då politiker är källan för formuleringarna och pedagoger är källan för utövningen. Detta leder till att pedagogerna själva bär ansvaret för att styrdokumentet förverkligas i förskolan utan att de ges möjlighet till pedagogiska diskussioner kring förutsättningarna (Lago m.fl. 2018).

Spillane, Reiser och Reimer (2002) beskriver att tolkande eller uppfattning av förskolans läroplan och barnkonventionen utgår från mänskligt förnuft. Alltså att det blir en individuell tolkningsfråga. Detta resulterar i att läroplanen och barnkonventionen används på olika sätt i verksamheten då de grundar sig i tolkningsbara texter. Detta resulterar i att pedagogen formar sitt förhållningssätt och pedagogiska undervisning utifrån sin egen uppfattning av textens budskap. Relationen mellan pedagog, läroplanen och barnkonventionen är opersonliga och är därför tolkningsbara med stort handlingsutrymme (Spillane, Reiser & Reimer, 2002).

Enligt Lipsky (2010) är förskolans läroplan produkten och resultatet på den svenska skolpolitiken. De beslut som pedagogen fattar ska baseras utifrån styrdokumentet. Utifrån pedagogernas tolkning av policy får förskolans mål och uppdrag sin verkliga innebörd när den sätts i praktiken och förskolans sammanhang. Detta innebär att pedagogens uppfattning av styrdokumentet formar det pedagogiska arbetet. Uppföljningen av förskolans läroplan och barnkonventionens mål stämmer inte alltid överens med verkligheten. Därför behöver pedagogen ha ett relativt stort handlingsutrymme när styrdokumentet upplevs otydliga. För att klara av och bemästra styrdokumentets mål och uppdrag skapar pedagoger hanteringsstrategier i sitt arbete. Då målen kan vara omöjliga att uppnå och utformas på ett sätt som passar verkligheten på förskolan (Lipsky, 2010).

5.2 Barndomssociologi

Barndomssociologin framhäver hur barn betraktas. Barn ses som kulturella och sociala fenomen. Barndomssociologin lägger stor vikt på barndomen som en social konstruktion som formas av omgivningen (Halldén, 2003). Enligt James, Jenks och Prout (1998) värnar barndomssociologin om barns rättigheter, där barnet ses som kompetent och med möjligheter att påverka sin vardag och få sin röst hörd. Barns rättigheter innebär inom barndomssociologisk teori att barn skall ges möjlighet till agerande och delaktighet, i enighet med aspekten om barn som aktörer (James, Jenks & Prout, 1998). Svalin Sundfeldt (2011) menar också att barn och vuxna är jämställda och att de krav som vuxna ställer på barn ska ställas i relation till deras förmåga. För att förstå barnets perspektiv behöver vuxna också förstå barndomen och dess påverkan på

barn i dagens samhälle. Barn är här nu, de har barndom, de är aktiva medborgare i dagens samhälle. Att se barn i sin nuvarande situation i samhället kan förbättra barns förståelse och perspektiv. Barndomssociologin börjar med barndom och barn och strävar efter att närma sig barnens synvinkel (Svalin Sundfeldt, 2011).

Ett annat begrepp som tas upp i barndomssociologin är *barnperspektivet*. Enligt Qvortrup (1994) är barnperspektivet vuxnas syn på barn, med andra ord hur vuxna uppfattar barns erfarenheter, uppfattningar och handlingar. Barnperspektivet skapas av vuxna som medvetet eftersträvar barns perspektiv så realistiskt som möjligt. Enligt Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) relaterar många barnperspektivet med barncentrering. Det handlar om att barnet ska få möjlighet till att utforska, känna, lukta, hantera, prata och skapa om ämnet som barnet ska lära sig mer om. I förskolepedagogiken är det pedagogen som sätter ramarna i undervisningen, men inom dessa ramar ska barnet få lov att handla och ta initiativ utifrån barns perspektiv och deras uttryck (Qvortrup, 1994; Pramling Samuelsson & Sheridan, 2003). Enligt Arnér och Tellgren (2006) handlar barnperspektivet om att försöka se saker från barnets synvinkel, där vuxna utgår från barnets bästa och deras rättigheter. Enligt Halldén (2003) är barnperspektivet ett fokus på att tillvarata barns villkor och verka för barns bästa eller för att studera en kultur skapad för barn. Sett som två ord blir det i stället att anlägga ett perspektiv eller fånga en kultur som är barnets (Halldén, 2003). I studien betraktar vi barnperspektivet när vuxna medvetet anpassar barns perspektiv så gott det går. Där vuxna anpassar barnets handlingsutrymme utifrån barnets bästa och barnets synvinkel.

I barndomssociologin benämns begreppet *barnets perspektiv* som enligt Qvortrup (2000) beskriver barn som en minoritetsgrupp i samhället och argumenterar för vikten av analyser av de strukturella sammanhangen för att förstå barns plats och förhållandet till demokratiarbetet. Qvortrup (1994) beskriver barns perspektiv som att det utgår ifrån barnets egna val av åsikter, tankar och handlingar. Att närma sig barns perspektiv innebär också att barn ska få uttrycka sina åsikter, idéer, upplevelser och erfarenheter, men även att prata, förstå, tolka och få kunskap om barnet (Arnér, 2009).

Enligt Halldén (2003) är det viktigt att lyfta fram barns perspektiv och inte pedagogernas. Hon menar på att barnperspektiv måste innehålla barns perspektiv, men att detta måste uppfattas och att pedagogen är närvarande i dessa uppfattningar. I studier om barns kultur lyfts det tydligt fram att barns perspektiv är vad barnen uttrycker och skapar, det innebär emellertid att barnen själva har lämnat sitt bidrag (Halldén, 2003). I studien betraktar vi barns perspektiv utifrån pedagogernas uppfattningar och tolkningar kring barnets egna tankar, åsikter, handlingar och kapacitet att göra sig förstådd på olika sätt och föra sin talan.

Ett annat viktigt begrepp för vår studie är *delaktighet*. Emilsson (2008) beskriver delaktighet som ett svårtolkat begrepp med olika betydelser i olika sammanhang. Forskaren beskriver att delaktighet och inflytande sammanflätas varandra och att båda behövs för att den ena eller andra ska uppfyllas (Emilsson, 2008). I vår studie uppfattar

vi delaktighet som att vuxna lyssnar på barn och låter dem ta del i olika sammanhang på förskolan.

Det sista begreppet vi väljer i barndomssociologin är *inflytande*. Enligt Arnér (2009) är begreppet inflytande en viktig del i barnens vardag och den behöver vara anpassad för individen. Enligt Pramling Samuelsson m.fl. (2003) syn på inflytande, är att det inte bara handlar om att bestämma. Det kan även ses som en process där vuxna tar sig an barns perspektiv för att ta vara på barnens idéer och uttryck. Detta genom att stötta eller skriva ner förslag barnen kommer med. Lika viktigt är att barn får beslutsfatta och att vuxna stöttar och utmanar barnen att hitta lösningar på problem som kan uppstå (Pramling Samuelsson m.fl. 2003). I vår studie ser vi barns inflytande som när de får möjlighet till beslutfattande och att vuxna ger dem den.

6. Metod

I detta avsnitt presenteras hur vi har gått tillväga och motiverar varför. Vi har samlat in materialet i form av en webbenkät och genomfört webbenkäten i ett Google-formdokument. Materialet presenteras i en tabell som sedan kategoriseras utifrån studiens syfte och frågeställning. Sedan presenteras studiens trovärdighet och avgränsningar.

6.1 Webbenkät

Vi valde metoden webbenkät för att samla in stort antal data på kort tid då vi anser att det är ett effektivt sätt. Genom en webbenkät har respondenterna möjlighet att delge egna tankar och erfarenheter. Det ger ett bredare resultat på respondenternas tolkning av styrdokument utifrån barns delaktighet och inflytande. Bryman (2018) beskriver webbenkäter som *surveyundersökningar* och anser att de är mycket effektiva att använda när det förekommer tidsbrist eller andra bidragande faktorer som påverkar en vetenskaplig studie. Webbenkäten (bilaga 2) innehöll sammanlagt 18 frågor, 16 slutna frågor och två öppna frågor. Enkäten innehöll varierade frågor som på olika sätt kunde ge studien ett resultat på respondenternas förhållningssätt i den dagliga verksamheten kring barns delaktighet och inflytande. Enligt Bryman (2018) föredrar respondenterna slutna frågor i en enkät då tid kan vara begränsat för respondenten. Därför har vi valt majoriteten slutna frågor och två öppna frågor som rör sig om förskolans läroplan och artikel 12 i barnkonventionen. Med de två öppna frågorna vill vi veta hur respondenterna tolkar och uppfattar textens innehåll. Därför behöver vi ett mer omfattande och nyanserat svar som en öppen fråga kräver, på så vis får studien ett mer detaljerat svar.

6.2 Genomförande

Vi skapade webbenkäten i ett Google-formdokument som har en färdig mall med olika valmöjligheter för att anpassa den utifrån våra 16 slutna frågor och 2 öppna frågor. När enkäten var klar skickade vi den till vår handledare och sex studiekamrater i vår studiegrupp. Det gjorde vi för att få en objektiv granskning och konstruktiv kritik på vad som kan göras bättre eller läggas till i enkäten. Därefter skickade vi ut enkäten till två

slutna Facebookgrupper för förskolepedagoger. Vi skickade även enkäten till förskolechefer/rektorer i olika kommuner via mejl. I mejlet bifogade vi ett missivbrev och länken till vår webbenkät.

6.3 Reliabilitet och validitet

Vi poängterade i missivbrevet och i webbenkäten högst upp att den data som kom fram i studien inte kommer spridas till andra oförenliga ändamål. Vi informerade samtycke enligt god forskningssed, genom att vi förklarade för respondenten att samtycke uppstår när de väljer att svara på enkäten. Vi poängterade också respondentens rättigheter om att personen kan när som helst dra tillbaka sin medverkan i studien oavsett anledning (Vetenskapsrådet, 2017).

Vi har raderat skickade mejl och svarsmejl som kan härleda till deltagarnas identiteter. Vi har även fört över mailadresser som kryssat i de som vill ta del av studieresultatet och fört över till ett separat dokument. Sedan har en av oss skrivit ut och förvarat dokumentet undagömt för att obehöriga inte ska kunna ta del av det.

6.4 Bearbetning av det insamlade materialet

Respondenternas svar på de slutna frågorna sparades i procentenhet i ett Google-formdokument. När vi stängde enkäten för datainsamlingen sorterades de 16 slutna frågorna automatiskt i Google-formdokumentet i procentenhet. Utifrån datainsamlingen skapade vi en tabell (bilaga 3) som visar respondenternas svar i procent. Tabellen synliggör studiens resultat och är till för den som är intresserad av webbenkätens fullständiga sammanställning. De frågor som var relevanta för vår studie sammanställdes i studiens resultat. De två öppna frågorna i enkäten granskades och sorterades till olika kategorier. Enligt Bryman (2018) kan kategorier innehålla flera begrepp, vilka vi valt utifrån våra teorier, policy enactment och barndomsociologi. Våra valda begrepp i barndomsociologin och policy enactment är byggstenarna för att kunna kategorisera vår data (Bryman, 2018). Detta innebar att våra öppna frågor går in i en kvalitativ dataanalys. När vi fick en större helhet på vår data sammanställdes fyra rubriker. Rubrikerna utgick från vad respondenterna svarat i enkätens två öppna frågor.

Vid sammanställningen av webbenkäten valde vi att inte synliggöra exempelvis respondenternas ålder, kön, etnicitet eller religionsuppfattning för att det inte hade någon relevans för studiens syfte och frågeställning. I webbenkäten fick respondenterna möjlighet att delge deras yrkesprofession för att vi ville kartlägga eventuella skillnader i respondenternas svar. I sammanställningen slog vi dock ihop respondenternas yrkesprofessioner för att det uppkom ingen märkbar skillnad i det insamlade svaren.

6.5 Etiska ställningstaganden

I mejlet vi skickade till olika förskolechefer/rektorer runt om i Sverige innehöll först en presentation av vilka vi var och studiens syfte. I mejlet hade vi bifogat ett missivbrev (bilaga 1) som förklarade mer ingående studiens syfte och metod. I brevet informerade vi innebörden av god forskningssed och viktiga etiska principer. I missivbrevet

informerade vi att respondenternas identitet kommer vara anonyma, identifiering av respondenterna kommer inte förekomma i studien. Vi hade även skrivit våra etiska principer högst upp på vår webbenkät (bilaga 2) tillsammans med vår presentation, för ett ökat tydliggörande för respondenten. När respondenten svarat på enkäten gav de oss samtycke till att vi kan använda deras svar i vår studie. Vi tar även hänsyn till konfidentialiteten, som innebär att skapa tillit mellan respondent och oss som undersöker. Enligt Bryman (2018) innebär konfidentialitetskravet att respondenternas uppgifter kommer behandlas med respekt och vördnad så att obehöriga inte kan ta del av eller komma åt dem.

Våra ställningstaganden utifrån forskningsetiken och forskaretiken kommer genomsyra hela vår studie. Det synliggörs i vår öppenhet kring vårt resultat i vetenskapliga sammanhang. Detta ger studien trovärdighet i att vi inte undanhåller någon kunskap eller information samt gör det möjligt för andra personer som vill använda och kontrollera vårt forskningsresultat (Vetenskapsrådet, 2017).

Bryman (2018) hänvisar till centrala och aktuella områden och principer som måste övervägas i en samhällsvetenskaplig undersökning vilka är; nyttjandekravet, informationskravet och samtyckeskravet. *Nyttjandekravet* innebär att de uppgifter vi får insamlat av enskilda personer endast används för denna studie och inget annat oförenligt ändamål. Vi delger inga namn eller andra uppgifter som kan härleda till en specifik person för att upprätthålla respondenternas anonymitet. *Informationskravet* innebär att informera respondenten studiens syfte, metod och våra etiska principer enligt (Bryman, 2018). Detta uppfyller vi genom att informera deltagaren högst upp på enkäten, där vi informerar studiens syfte och vem enkäten är riktad till. Vi informerar även att deltagaren när som helst kan avbryta sin medverkan i studien utan att ange orsak. Vidare i informationskravet uppfylls *samtyckeskravet*. Det görs genom att vi tydligt informerar om att deltagandet av vår webbenkät, bekräftar samtycke mellan respondent och undersökare.

6.6 Urval

Vi valde att skicka vår enkät till cirka 30 olika förskolechefer/rektorer runt om i Sverige. Vi sökte på Google efter förskolor och valde slumpmässigt utan hänsyn till vilken kommun eller om det var kommunal eller privat förskola. I syfte för att få en god diversitet i studien, det vill säga en mångfald eller bred spridning av våra respondenter. Enligt Bryman (2018) gjorde vi ett *snöbollsurval* som innebär att vi tog kontakt med ett mindre antal förskolechefer/rektorer runt om i Sverige. Vi använde förskolecheferna/rektorerna för att få en intern spridning där ytterligare respondenter kan ta del av enkäten. Enkäten spred sig inte som vi hade tänkt varför vi övergick till ett *bekvämlighetsurval*. Enligt Bryman (2018) är bekvämlighetsurval när forskaren skickar ut enkäten till olika grupper inom det berörda ämnet. Vi la ut enkäten på två slutna grupper på Facebook för att öka enkätens spridning. Den första gruppen på Facebook hade 35,4 tusen medlemmar och den andra gruppen hade 6,2 tusen medlemmar. I webbenkäten deltog ungefär 30 respondenter ifrån de utskicka mejlen och ungefär 70

respondenter deltog från Facebookgrupperna. Totalt var det 104 respondenter i 50 olika kommuner med erfarenheter av att arbeta på förskola. Utifrån de berörda personer som blivit kontaktade hade vi ett bortfall på 99,75%. En bidragande faktor till detta bortfall är att enkäten endast låg tillgänglig under cirka nio dagar på grund av studiens tidsaspekt. När enkäten stängdes fokuserade vi på datainsamlingen och de respondenter som hade deltagit.

7. Resultat och Analys

I detta avsnitt redogör, presenterar, organiserar och kategoriserar vi resultatet av webbenkäten. Sedan analyseras resultatet utifrån barndomssociologin och policy enactment där vi jämför, tolkar, förklarar och kontrasterar resultatet.

7.1 Sammanfattning av svaren på enkätens 16 slutna frågor

Respondenterna tycker att förskolans läroplan är mer tydlig än artikel 12 i barnkonventionen. Men de tycker att kapitlet om barns delaktighet och inflytande är mer otydligt än övriga läroplanen. Vi fick fler svar av respondenterna som tyckte att barnkonventionen var mer otydlig än förskolans läroplan. Vi kan konstatera att det är flera förskollärare och barnskötare som tycker att kapitlet om barns delaktighet och inflytande i läroplanen och barnkonventionen är otydliga som stöd i verksamheten. Majoriteten av respondenterna tycker inte att det blivit någon skillnad i det vardagliga arbetet på förskolan sen barnkonventionen blivit lag. Där kan vi alltså konstatera att två tredjedelar av pedagogerna anser att inget i arbetet har ändrats. Alla svar i enkäten presenteras i en tabell som bilaga 3, i slutet av studien.

Resultatet visar att ungefär en tredjedel av respondenterna anser att de i stor utsträckning utgår från barns intressen och önskemål. Samtidigt anser hälften av respondenterna att de till liten utsträckning låter barnen välja aktivitet. Mer än en tredjedel av de tillfrågade, ansåg att de arbetade med barns möjligheter till att påverka val av aktivitet på förskolan. Hälften av respondenterna anser att de till liten utsträckning låter barn välja aktivitet. Trots detta svarar nästan tre fjärdedelar av respondenterna att de i stor, eller mycket stor, utsträckning uppmuntrar barn att göra egna val.

Resultatet visar också att en övervägande majoritet av respondenterna reflekterar och utvärderar arbetet tillsammans med barnen. Resultatet visade tydligt att respondenterna är väl medvetna om att barns perspektiv är viktigt för arbetet i förskolan.

7.2 Sammanfattning av enkätens 2 öppna frågor

Här presenteras enkätens resultat på de två öppna frågorna. Ena frågan presenteras med en sammanfattande underrubrik och andra frågan presenteras med fyra underrubriker.

7.2.1 Respondenternas positiva tankar om barnkonventionen som lag men utgör ingen skillnad i praktiken

I enkätens ena öppna fråga fick respondenterna möjlighet att uttrycka sina åsikter och tankar på om vad de tyckte om att barnkonventionen blivit lag. Resultatet visade att majoriteten av respondenterna såg positivt på lagstiftningen och som ett komplement i förskolans verksamhet. Men många respondenter ansåg att arbetet inte har förändrats sedan barnkonventionen blivit lag.

Respondent 28 säger: *“Det är bra och en viktig del i samhället. För att lyckas i samhället behöver barnen få en trygg och kärleksfullt uppväxt. “*

Vi har valt att synliggöra respondent 28 där respondenten beskriver att barnkonventionen som lag ger samhället en tydlighet på vilken barnsyn vuxna bör ha. Vuxna ska se till barnets bästa och arbeta för en trygg och kärleksfull uppväxt varje barn har rätt till.

Respondent 26 säger: *“Bra! Fast barnkonventionen i sig är ju ganska otydlig! Går att tolka på många sätt!”*

Vi valde att belysa citatet av respondent 26 för att vi tycker att respondenten tydligt beskriver rekontextualisering. Den är kortfattad komplex och lite otydlig, exempelvis då det gäller att tolka vad barnkonventionen menar med sin definition på mognad.

Resultatet visar att 90 procent av respondenterna anser att läroplanens kapitel om barns delaktighet och inflytande är tydligt och lätt att förstå. Utifrån policy enactment konstaterar vi även att respondenterna tolkar olika och individuellt på textens innehåll i förskolans läroplan och barnkonventionen. Lago m.fl., (2018) uttrycker just att det är svårt att använda policy enactment rakt av i praktiken då pedagogerna tolkar texten olika. Detta kan vi också se i våra resultat då vi fick många olika tolkningar av barnkonventionens kortfattade text i artikel 12 om barnets rätt till delaktighet och inflytande. Exempelvis tolkade några texten som i att barns röster ska få höras, andra tolkade texten som i att pedagogens förhållningssätt är avgörande eller ordagrant, att man ska ge barnet delaktighet och inflytande utifrån barnets mognad och ålder. Trots dessa olika svar kan vi se en helhet och ett mönster i att alla dessa kategorier går in i barnperspektivet, barns perspektiv, delaktighet, inflytande och rekontextualisering.

Enligt Lago m.fl. (2018) beskrivs policy enactment som att varje enskild individ tolkar och konstruerar policy enactment utifrån olika sammanhang och erfarenheter. Detta bekräftas i vår studie där tre femtedelar av respondenterna ansåg att det finns en stor sannolikhet att policytext tolkas på olika sätt. Med en individuell tolkning kan det resultera i att policy enactment används på olika sätt i verksamheten och ger olika utslag i undervisningen (Spillane, Reiser & Reimer, 2002). Enligt Persson (2015) innebär detta att innehållet på den pedagogiska undervisningen kan variera på förskolorna i Sverige och riskerar att leda till ökad segregation och social ojämställdhet.

För att klara av och bemästra policy enactments komplexa utmaningar menar Lipsky (2010) att pedagoger formar hanteringsstrategier som passar bättre in i verkligheten på förskolan. På så sätt kan det vara svårt att få med målen och uppdraget i läroplanen och barnkonventionen i verksamheten (Lipsky, 2010). Detta bekräftas när respondenterna uttrycker att läroplanen och barnkonventionen är mycket bra men att den inte alltid efterföljs eller att det är svårt att få med alla mål och uppdrag som krävs. Därför kan vi konstatera att pedagogers policy enactment och rekontextualisering av läroplanen och barnkonventionen är komplex att använda som stöd i arbetet på förskolan. Enligt Lago m.fl. (2018) beskriver rekontextualisering hur policytext används, transformeras och omformas i undervisningen. När pedagogerna tolkar och utför policy anpassas de utifrån verksamhetens rutiner och normer samtidigt som policy ger grunden för att förändra dessa rutiner och normer.

Utifrån policy enactment är det svårt att uppfylla de satta målen i den dagliga verksamheten, då alla barn har rätt att lyssnas på, göra sin röst hörd och bli respekterad. Styrdokumentet är inte handlingsmanualer som förklarar hur pedagogerna ska arbeta utifrån styrdokumentet. Detta kan vi se när vissa respondenter tolkar barnkonventionen artikel 12 utifrån pedagogernas förhållningssätt, medan en annan kategori av respondenter tolkar texten utifrån barnens ålder och mognad. Det vill säga att barns ålder och mognad är en bidragande faktor till den mängd delaktighet och inflytande som ges till barnet i förskolan.

7.2.2 Respondenterna uttrycker att barns röster ska få höras

Vi sammanställde respondenternas svar och fick fram ungefär 20 respondenter som uttryckte att de tolkade artikel 12 i barnkonventionen som att barn ska få sin röst hörd.

Respondent 1 svarade: "Att det är viktigt att låta barns röster bli hörda så de får tilltro till sin förmåga och kan bli starka medborgare."

Respondent 14 svarade: "Att barnets röst är viktig."

Respondent 7 svarade: "Att allas röst har lika värde, att det är viktigt att låta barns röster bli hörda så de får tilltro till sin förmåga och kan bli starka medborgare."

I första kategorin uttrycker respondenterna att alla barns åsikter och röster ska respekteras och få uttrycka sin mening oavsett vad det handlar om. De beskriver att pedagogens förhållningssätt är avgörande för att barn ska få sin röst hörd och bli starka medborgare i ett demokratiskt samhälle.

Några respondenter uppfattade barnkonventionens text om barns delaktighet och inflytande av att det är viktigt att barns röster ska få höras och att barns åsikter tas på allvar. Enligt Pramling Samuelsson m.fl. (2003) handlar inflytande inte bara om att bestämma. Det kan ses som en process där vuxna tar sig an barns perspektiv för att ta vara på barnens idéer och uttryck. Respondenterna belyser vikten av att ge barn kunskap och medvetenhet om sina rättigheter. Detta leder till att barnet upplever respekt,

samhörighet och vetskap om att kunna påverka sin vardag. Det respondenterna beskriver ovan anser vi att respondenterna intar ett barnperspektiv och barns perspektiv som vidare är grunden för barns delaktighet och inflytande. Vi konstaterade att respondenterna delar lika uppfattning om inflytande och barns perspektiv då Pramling Samuelsson m.fl. (2003) anser att barn ska få vara med att ta beslut och att vuxna stöttar och utmanar barnen att hitta lösningar på problem som kan uppstå. Respondenterna lyfter även Qvortrups (2000) sätt att se barns perspektiv genom att låta barn göra egna val och låta barnens åsikter och önskemål komma till tals.

Respondenterna uttryckte även vikten av att barnen ska få vetskap om deras rättigheter och att de har rätt till att uttrycka sina åsikter och veta att de har betydelse. Detta belyser både Pramling Samuelsson m.fl. (2003) och Arnér och Tellgrens (2006) begreppsdefinition av barns perspektiv. Enligt Melker och Rydberg (2012) måste pedagogen ta vara på barns initiativ och idéer för att de ska känna sig delaktiga och möjlighet till att få sin röst hörd. När barn upplever delaktighet och inflytande utvecklas de till att kunna underbygga sina argument och intellektuella förmåga. Därför anser vi att respondenterna tar sig an ett barns perspektiv när de uttrycker vikten av att barn ska respekteras och få höras. Majoriteten respondenter framhäver en positiv barnsyn där de ser barnet som kompetent och kapabel att föra sin talan oavsett ålder.

7.2.3 Pedagogens förhållningssätt är avgörande för barns delaktighet och inflytande

I andra kategorin uttryckte respondenterna att pedagogens förhållningssätt är betydande för att barn ska få möjlighet till delaktighet och inflytande på förskolan. Några respondenter uttrycker att alla som verkar inom förskolan behöver utveckla förståelse för det kompetenta barnet och inta barns perspektiv i planering av utbildningen.

Respondent 19 svarade: "Alla som verkar inom förskolan behöver utveckla förståelse för det kompetenta barnet och inta barns perspektiv i planering av utbildningen."

Vi valde respondent 19 citat för att hen förklarar tydligt att pedagoger behöver inta kunskaper om begrepp som inflytande och barns perspektiv.

Några andra respondenter uttryckte att det är mycket viktigt att alla barn oavsett ålder förstår sina rättigheter och har rätt att uttrycka sina åsikter.

Respondent 20 svarade: "Vårt förhållningssätt ska vara att ge barnen förutsättningar att redan från de yngsta åldrarna arbeta på ett sådant sätt att barnen förstår att de har rätt att uttrycka sina åsikter och att dem tas tillvara på, och att de kan påverka sin vardag."

Vi valde detta citat för att respondenten förklarar vikten av att pedagogen intar både barnperspektivet och barnets perspektiv. Detta för att barn ska få vetskap om sina rättigheter samt att pedagogen tar vara på barnens åsikter och tankar.

Respondent 21 svarade: "Att man som vuxen/pedagog ska finnas närvarande och visa att det barnet uttrycker är av vikt."

Detta citat valde vi för att respondentens beskrivning på en närvarande pedagog är viktigt för att barns röster, idéer och intressen ska få komma fram. Även att pedagogen behöver vara bekräftande för att barnet ska känna sig sedd och hörd är viktigt där, man ser varandra och möter barnets behov.

Enligt Löfdahl (2007) är barnsynen avgörande för barns delaktighet och inflytande. Barn är kompetenta och förmögna att föra sin talan, åsikt och idéer. Barn ska även delges makt för att kunna förändra och påverka sin vardag (Löfdahl, 2007). Enligt Johansson (2003) kan pedagoger inte avsäga sig sin makt utan det handlar om *hur* pedagogen använder den. Enligt Halldén (2003) är barnsynen avgörande då det ger avtryck på vilket förhållningssätt som används i det pedagogiska arbetet. Barns reella inflytande innebär en fördelning av makt mellan vuxen och barn.

Enligt Melker och Rydberg (2012) måste pedagogen ta vara på barns initiativ och idéer för att de ska känna sig delaktiga och möjlighet till att få sin röst hörd. När barn upplever delaktighet och inflytande utvecklas de till att kunna underbygga sina argument och intellektuella förmåga. Därför anser vi att respondenterna tar sig an ett barnperspektiv när de uttrycker vikten av att barn ska respekteras och få höras. I resultatet fick vi även fram svar av respondenterna som ansåg att pedagogens förhållningssätt är avgörande för barns delaktighet och inflytande på förskolan. Det bekräftar Ekströms (2007) resonemang vad gäller att pedagogers starka inramning påverkar barns delaktighet och inflytande negativt om pedagogen inte har ett förhållningssätt utifrån barns perspektiv och barnperspektivet. Respondenterna beskriver också *hur* pedagogens förhållningssätt bör vara för att ge barnet bäst förutsättningar till att förstå sina rättigheter. Respondenterna uttryckte att det är viktigt att lyssna på barnen låta dem få sin röst hörd, men även att ta hänsyn till deras idéer och önskemål och väva in dem i det vardagliga arbetet. Majoriteten respondenter ansåg sig även uppmuntra barn till att göra självständiga val när det kommer till lek och aktiviteter.

7.2.4 Målen i läroplanen och barnkonventionen upplevs komplex och omöjlig att uppnå med tidsbrist och för stora barngrupper

Respondenterna uttrycker att texten är motsägelsefull, och att det blir en skendemokrati där verkande personer inom förskolan är medvetna om barns rättigheter men att de inte följs.

Respondent 89 säger: "Att det blir en slags skendemokrati. Det är möjligt att de får en talan men det leder sällan till beslutande."

Respondenterna menar på att det i stort sett är omöjligt att uppnå det barnkonventionen uttrycker om barns delaktighet och inflytande. Då respondenterna anger hinder som

exempelvis tidsbrist, stort antal barn i barngrupper och ett otydligt stöd för pedagogerna att få ut det i praktiken.

Respondent 40 säger: *“Svårt att få alla barns åsikter att bli verklighet och att tiden inte finns.”*

Respondent 42 säger: *“Omöjligt i förskolan med stora barngrupper för det är svårt att se och höra alla och kunna följa dem.”*

”Respondent 50 säger: *“Lite komplext.”*”

Några respondenter uppfattade barnkonventionens text om barns delaktighet och inflytande som att det är viktigt att barns röster ska få höras och att barns åsikter tas på allvar.

Respondent 91 säger: *“Bra, men fungerar endast om den efterföljs vilket inte våra politiker gör möjligt då det är för många barn per vuxen.”*

Vi valde respondent 91 svar för att hen belyser politikerns ansvar i hur arbetsmiljön är på förskolan, då det är regeringen som lagstiftar lagar och ska se till att de efterföljs. Men respondenten menar att barnkonventionen inte efterföljs då arbetssituationen är begränsad med för stora barngrupper. Respondenten förklarar en ond cirkel som hänvisas till politikernas låga prioritering i förskolefrågor.

Resultatet ovan påvisar rekontextualisering när respondenterna beskriver deras tolkning av policytext utifrån tidsbrist och för stora barngrupper. Lago m.fl. (2018) beskriver att policy är ett komplext och komplicerat förlopp. Alla olika aktörer i en policy-process har olika agendor och perspektiv på hur policy ska användas i praktiken. Då kan det förekomma ett glapp mellan exempelvis politiker och pedagoger där politiker ser utifrån ett samhällsperspektiv och pedagogen från ett barnperspektiv och barns perspektiv i praktiken. Detta leder till att pedagogerna har ett stort handlingsutrymme och bär ansvaret för att förskolans styrdokument förverkligas i verkligheten (Lago m.fl., 2018; Folke-Fichtelius & Löfdahl, 2016).

Enligt Pramling Samuelsson m.fl. (2003) handlar som sagt inflytande inte bara om att bestämma, ta vara på barnens idéer och uttryck. Respondenterna belyser vikten av att ge barn kunskap och medvetenhet om sina rättigheter. Detta leder till att barnet upplever respekt, samhörighet och vetskap om att kunna påverka sin vardag. Vi finner att respondenterna ger uttryck för att inta ett barnperspektiv och barns perspektiv, som vidare är grunden för barns delaktighet och inflytande.

8. Diskussion

I detta avsnitt kommer vi sammanfatta, ifrågasätta, generalisera och motivera de viktigaste resultaten och jämföra med tidigare forskning, studiens empiri, teori och metod.

Sammanfattningsvis visar studien att det är komplext för pedagoger att tolka förskolans läroplan och barnkonventionens textinnehåll vad gäller barns delaktighet och inflytande. Enligt Folke-Fichtelius och Löfdahl (2016) är policy enactment komplext med möjlighet till stora tolknings- och handlingsutrymmen. Ett gemensamt mönster för barns delaktighet och inflytande ser vi då respondenterna anser att pedagogens förhållningsätt är a och o för barns delaktighet och inflytande. Johansson (2003) menar att pedagoger inte kan avsäga sig sin makt utan att det handlar om hur pedagogen använder den. Exempelvis i barnkonventionen framhävs barn som sårbara och i beroendeställning till vuxna med rätt till beskydd. Detta blir dubbelsidigt och komplext för pedagogen att bemöta, då det ena utesluter det andra. Utifrån policy enactment är det svårt att uppfylla de satta målen i den dagliga verksamheten, då alla barn har rätt att lyssnas på, göra sin röst hörd och bli respekterad. Respondenterna uttryckte att det är bra att barnkonventionen blivit lag men att det inte blivit någon skillnad i det vardagliga arbetet på förskolan. Här beskriver respondenterna rekontextualiseringen som beskriver hur policytext omformas, transformerar och används i undervisningen. Utifrån studiens frågeställning konstaterar vi att policy enactment i praktiken ter sig på olika sätt beroende på vad pedagogen har för barnsyn, erfarenheter och förhållningsätt.

För att barn ska få möjlighet till delaktighet och inflytande i förskolan behöver pedagogerna ta sig an ett barns perspektiv. Detta innebär att pedagogen försöker se barnets livsvärld ur barnets ögon så gott det går. Enligt Pramling Samuelsson m.fl. (2003) handlar inflytande inte bara om att bestämma. Det kan ses som en process där vuxna tar sig an barns perspektiv för att ta vara på barnens åsikter, idéer och uttryck. Pedagogerna behöver även ge barnen kunskap och medvetenhet om deras rättigheter. Detta leder till att barnen känner sig respekterade och i ett betydelsefullt sammanhang. Detta är avgörande för att förskolan ska ha en jämställd och likvärdig utbildning. I resultatet fick vi även fram svar av respondenterna som ansåg att pedagogens förhållningsätt är avgörande för barns delaktighet och inflytande på förskolan. Det bekräftar Ekströms (2007) resonemang vad gäller pedagogers starka inramning påverkar barns delaktighet och inflytande negativt om pedagogen inte har ett förhållningsätt utifrån barns perspektiv och barnperspektivet.

9. Metoddiskussion

I detta avsnitt reflekterar vi över det arbete vi gjort där vi kritiskt granskar vår metod och belyser andra påverkansfaktorer.

Vår studie utgick ifrån en kvantitativ karaktär där vi med hjälp av en webbenkät har kunnat nå ett stort antal respondenter och få en inblick i förskolans arbete kring barns delaktighet och inflytande. Med denna studie vill vi försöka ge en bild av pedagogers förhållningsätt och tolkningar utifrån förskolans läroplan och artikel 12 i barnkonventionen. Grundtanken med enkäten var att synliggöra eventuella skillnader i det olika yrkesprofessionerna men utifrån den sammanställda datainsamlingen valde vi att slå samman de olika professionerna då majoriteten av frågorna utgav liknande resultat.

Vi påbörjade metodarbetet med att slumpmässigt googla fram olika förskolor och mejlade förskolechefer/rektorer. Vi frågade om rektorn på förskolan hade möjlighet att göra ett utskick eller mejla den vidare i sin verksamhet för att enkäten skulle nå ut till pedagogerna. Responserna var låga och vi behövde nå ut på en större plattform för en mer omfattande datainsamling och tog beslutet att lägga ut enkäten på några slutna pedagoggrupper på Facebook. Detta resulterade i att antalet respondenter ökade, till sammanlagt 104 respondenter på ca 9 dagar.

Från början hade vi tänkt att studien skulle använda sig av både kvantitativ och kvalitativ metod, då vi hade planerat att intervjua två olika förskolor på olika orter i Sverige. Vi hade boklagt intervjuer med ungefär 5 pedagoger som bekräftade via telefon, mejl eller på plats att de ville ställa upp på en intervju. Då vi ville undersöka pedagogers barnsyn, förhållningssätt och barns rättigheter utifrån barns delaktighet och inflytande i relation till förskolans läroplan och barnkonventionen artikel 12. Vi hade valt ut artikel 12 i barnkonventionen specifik för att belysa hur pedagoger tolkar barnkonventionens policytext utifrån den valda formuleringen. Då vi var intresserade av att veta hur respondenterna tolkade och rekonstruerade policytexten i praktiken.

Vi ville göra intervjuer för att det hade gett oss ett mer kvalitativt resultat och en ökad validitet och även gett oss en mer omfattad grund i resultat, analys och diskussion. Tyvärr blev det inte som vi hade planerat och intervjuerna blev inställda på grund av sjukdom. För att studien skulle uppnå en större validitet och reliabilitet anser vi att tidsaspekten hade behövt vara mer omfattande för att generalisera resultatet.

10. Slutsats

I detta avsnitt motiverar vi studiens diskussion och jämför den utifrån studiens problemformulering och forskningsfråga.

I vår diskussion om hur pedagoger tolkar förskolans läroplan och barnkonventionen som ett stöd i verksamheten, utifrån barns delaktighet och inflytande, kom vi fram till att pedagoger i förskolan uppfattade läroplanen och barnkonventionen på olika sätt. Pedagogerna finner att förskolans läroplan är lättare att förhålla sig till än artikel 12 i barnkonventionen, men samtidigt att de båda dokumenten är svåra att realisera i den praktiska verksamheten. Studiens resultat lyfter rekontextualiseringen som beskriver hur policytext omformas, transformeras och används i undervisningen. Utifrån studiens frågeställning konstaterar vi att policy enactment i praktiken ter sig på olika sätt beroende på vad pedagogen har för barnsyn, erfarenheter och förhållningssätt.

10.1 Vidare forskning

Vidare forskning skulle kunna vara ett annat val av metod, exempelvis observationer eller intervjuer av pedagoger. Detta för att göra studien mer kvalitativ som kan leda till ett bredare spektrum inom forskningen, vad gällande pedagogers uppfattning kring barns delaktighet och inflytande utifrån styrdokumentet.

11. Referenslista

- Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan - en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur
- Arnér, E. & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna - att komma åt barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Arnér, E. & Sollerman, S. (2018). *Barnet och förskolans pedagogiska ledarskap*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Ekström, K. (2007). *Förskolans pedagogiska praktik- Ett verksamhetsperspektiv* (Doktorsavhandlingar inom den nationella forskarskolan i pedagogiskt arbete, 5, doktorsavhandlingar i pedagogiskt arbete, 12. Umeå: Umeå universitet, Institutionen för barn- och ungdomspedagogik, specialpedagogik och vägledning.) DiVA. Hämtad från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:145316/FULLTEXT01.pdf>
- Emilson, A. (2007). Young Children's Influence in Preschool. *International Journal of Early Childhood*, 39(1), 11–38. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-2298>
- Emilson, A. (2008). *Det önskvärda barnet: fostran uttryckt i vardagliga kommunikationshandlingar mellan lärare och barn i förskolan*. Göteborg: Göteborgsuniversitet. Hämtad från <http://hdl.handle.net/2077/18224>
- Folke-Fichtelius, M., & Löfdahl, A. (2016). *En smygande översättningsprocess: en begreppsanalys av innebörder av omsorg i texter om förskolans systematiska kvalitetsarbete*. Elmgren, I M., Folke Fichtelius, M., Hallsén, S., Tomán, H., & Wermke, W. (red.), *Att ta utbildningens komplexitet på allvar. Vänskrift till Eva Forsberg*. Acta Universitatis Uppsaliensis: Uppsala universitet.
- Halldén, G. (2003). *Barnperspektiv som ideologiskt eller metodiskt begrepp*. Pedagogisk forskning i Sverige, 8,12–23. Hämtad från <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1196/1045>
- James, A., Jenks, C. & Prout, A. (1998). *Theorizing childhood*. Cambridge: Polity Press.
- Johansson, E. (2003) *Att närma sig barns perspektiv - Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv*. Pedagogisk forskning i Sverige, 8 (1–2) 42–57. Hämtad från <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1198/1047>

Johansson, E., & Johansson, B. (2003). *Etiska möten i skolan. Värdefrågor i samspel mellan yngre barn och deras lärare*. Stockholm: Liber

Lago, L., Ackesjö, H., & Persson, S. (2018) Erkännandets dynamik: förskoleklasslärares tolkningar av ny läroplanstext. I Qvarsebo., J. (Red.), (uppl., 1 ss. 7–25) *Educare: vetenskapliga skrifter*. Lärarutbildningen, Malmö högskola.

Lipsky, M (2010). *Street-level bureaucracy- dilemmas of the individual in publicservices*. New York: Russel Sage Foundation

Löfdahl, A. (2007). Kamratkulturer i förskolan: En lek på andras villkor. (1.uppl.) Stockholm: Liber

Melker, K., & Rydberg, L. (2012). *Att undervisa förskolebarn - förskollärares strategier*. (Magisteruppsats). Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/36091/gupea_2077_36091_1.pdf?sequence=1

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2003). *Delaktighet som värdering och pedagogik*. Pedagogisk forskning i Sverige, 8(1-2) 70-84. Hämtad från <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1200/1049>

Persson, S. (2015). *En likvärdig förskola för alla barn: innebörder och indikationer*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-13447>

Qvortrup, J. 2000: Macro-analysis of childhood. I P. Christensen & A. James (red): *Research with children*. London: Falmer.

Qvortrup, J. Bardy, M., Sgritta, G. & Wintersberger, H. (red) 1994: *Childhood matters: Social theory, practice, and politics*. Averbury: Aldershot.

Sheridan, S. (2001). *Pedagogical quality in preschool. An issue of perspectives*. Göteborg: Göteborgs Universitet. Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/10307/gupea_2077_10307_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SFS 2010:800. Skollag.
https://www.riksdagen.se/sv/dokumentlagar/dokument/svenskforfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Spillane, J. P., Reiser, B. J., & Reimer, T. (2002). *Policy implementation and cognition: Reframing and refocusing implementation research*. Northwestern University, 72(3),

387–431. Hämtad från
<https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.3102/00346543072003387>

Skolverket (2018). *Läroplan förskolan, Lpfö 18*. Skolverket.

Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber

SOU 2006:75. *Jämställdhet i förskolan – om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete*. Delegationen för jämställdhet i förskolan. Stockholm: Fritzes.

Svalin Sundfeldt, M. (2011) *Skapande skola och barns rättigheter till inflytande, delaktighet och kultur* (Kandidatuppsats). Stockholm: Stockholm Universitet. Hämtad från <https://docplayer.se/16457091-Skapande-skola-och-barns-rattigheter-till-inflytande-delaktighet-och-kultur.html>

UNICEF Sverige (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Vetenskapsrådet (2017): *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1: Missivbrev

Under höstterminen 2022 kommer Clara Söderblom och Maria Hermansson genomföra en studie till deras examensarbete i pedagogik inom förskolläraryrket vid Högskolan i Gävle.

Syftet med studien är att undersöka pedagogers barnsyn, förhållningssätt och barns rättigheter utifrån barns delaktighet och inflytande i relation till förskolans läroplan och barnkonventionen artikel 12.

Du får det här brevet eftersom vi vill ta del av verksamma personer i förskolans utbildning, kunskaper, och erfarenheter som är värdefulla för oss i vårt arbete.

Vi kommer att samla in data genom en webbenkät. Ifyllandet av enkäten beräknas ta max 15 minuter att genomföra. Datan som samlas in kommer endast att användas i examensarbetet. Uppgifterna kommer behandlas konfidentiellt och inte finnas tillgängligt för obehöriga. Inga namn på deltagare, förskolor eller kommuner kommer att redovisas i examensarbetet. Deltagandet i studien är frivilligt. Deltagare kan avstå från att svara på frågor eller avbryta sitt deltagande utan särskild motivering. Vi följer uppsatta regelverk enligt GDPR (fd.PUL) och etikprövning avseende examensarbeten.

För mer information kontakta:

Handledare

Student Clara Söderblom

Student Maria Hermansson

Med vänliga hälsningar

Bilaga 2: Webbenkät

Hej! Vi heter Clara Söderblom och Maria Hermansson, vi studerar på förskolläraryrket på Högskolan i Gävle.

Syftet med studien är att undersöka pedagogers barnsyn, förhållningssätt och barns rättigheter utifrån barns delaktighet och inflytande i relation till förskolans läroplan och barnkonventionen artikel 12.

Enkäten är uppbyggd med slutna och öppna frågor. De slutna frågorna är kryssfrågor och de öppna frågorna besvaras med egna ord.

Med denna enkät kommer vi uppfylla anonymisering genom att arbeta utifrån sekretess och tystnadsplikten. Vår insamlade data kommer enbart delas med vår handledare och studiegrupp på 6 personer. Deltagandet i denna enkät ger oss samtycke att använda dina svar i vår studie. Respondenten kan när som helst dra tillbaka sin medverkan. Vi kommer inte använda dessa uppgifter till ett annat oförenligt ändamål (Vetenskapsrådet, 2017).

Tack på förhand

/Clara och Maria

Vad är din yrkesprofession?

- Förskolechef/Rektor Förskollärare Barnskötare Förskollärostudent

1. I vilken kommun arbetar du?

2. Anser du att läroplanen för förskolan är tydligt formulerad som ett stöd i ditt vardagliga arbete?

- Ja Nej

3. Upplever du att punkten i läroplanen om barns delaktighet och inflytande är ett tydligt styrdokument att arbeta utifrån?

2.3 Barns delaktighet och inflytande

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. Barn har rätt till delaktighet och inflytande. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen.

- Ja Nej

4. Har ditt arbete förändrats sedan barnkonventionen blivit lag i januari 2020?

- Ja Nej Ingen skillnad

5. Vad tänker du om att barnkonventionen har blivit lag?

Svarsruta

6. Vilket styrdokument väljer ni att arbeta utifrån när det kommer till barns delaktighet och inflytande? (Fler svarsalternativ är möjligt)

- Läroplanen Barnkonventionen Annat

7. Vad tänker du när du ser texten nedan?

12

Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

8. Blir resultatet på barns delaktighet och inflytande annorlunda beroende på vilket styrdokument som används?

- Ja Nej Kanske Vet ej

9. Planerar du aktiviteter utifrån barnens intresse och önskemål?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
10. Får barnen möjlighet att påverka om de vill delta under sagostunden/vila?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
11. Får barnen välja om de vill leka inne eller ute?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
12. Finns material alltid tillgängliga för barnen? Som pennor, målarfärg, papper, sax och lim?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
13. Uppmuntrar du barnen till att själva bestämma vad de vill göra vid val av aktiviteter eller lek?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
14. Avbryter du barnen i leken för att göra andra planerade aktiviteter?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
15. Efter utförd aktivitet reflekterar du över det som har gått bra med aktiviteten och hur kan du utveckla den till nästa gång?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
16. Utvärderar du de genomföra aktiviteterna tillsammans med barnen?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
17. Är det möjligt att tolka barns delaktighet och inflytande på olika sätt?
- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls
18. Intar du barns perspektiv för att barnen ska känna sig delaktiga och få inflytande i förskolans verksamhet? (*Barns perspektiv = hur barnet själv upplever något*)

- Mycket stor utsträckning Stor utsträckning
 Liten utsträckning Inte alls

Bilaga 3: Sammanställning av webbenkät

Sammanställning av enkätfrågor					
Fråga 2: Anser du att läroplanen för förskolan är tydligt formulerad som ett stöd i ditt vardagliga arbete i verksamheten?	<i>Förskolechef/Rektor</i>		<i>Förskollärare</i>	<i>Barnskötare</i>	<i>Förskollärarstudent</i>
	Ja:	8st	64st	15st	7st
	Nej:	1st	7st	1st	1st
Fråga 3: Upplever du att punkten i läroplanen om barns delaktighet och inflytande är ett tydligt styrdokument att arbeta utifrån?	<i>Förskolechef/Rektor</i>		<i>Förskollärare</i>	<i>Barnskötare</i>	<i>Förskollärarstudent</i>
	Ja:	8st	59st	12st	7st
	Nej:	1st	12st	4st	1st
Fråga 4: Har ert arbete förändrats sedan Barnkonventionen blivit lag i januari 2020?	<i>Förskolechef/Rektor</i>		<i>Förskollärare</i>	<i>Barnskötare</i>	<i>Förskollärarstudent</i>
	Ja:	3st	28st	7st	2st
	Nej:	6st	43st	9st	5st
Fråga 6: Vilket styrdokument väljer ni att arbeta utifrån när det kommer till barns delaktighet och inflytande?	Läroplanen		Barnkonventionen		Annat
	98%		67,3%		11,5%
Fråga 8: Blir resultatet på barns delaktighet och inflytande annorlunda beroende på	Ja		Nej		Kanske/Vet ej
	20,2%		34,6%		45,2%

<i>vilket styrdokument som används?</i>					
	Mycket stor utsträckning	Stor Utsträckning	Liten Utsträckning	Inte alls	(Övrigt)
Fråga 9: <i>Planerar du aktiviteter utifrån barnens intresse och önskemål?</i>	37,5%	57,7%	3,8%	1%	-
Fråga 10: <i>Får barnen möjlighet att påverka om de vill delta under sagostunden/vila?</i>	23%	37,5%	27,9%	11,6%	-
Fråga 11: <i>Får barnen välja om de vill leka inne eller ute?</i>	2,9%	40,4%	46,1%	10,6%	-
Fråga 12: <i>Finns materialen alltid tillgängliga för barnen? Som pennor, målarfärg, papper, sax och lim?</i>	42,4%	36,5%	11,5%	1,9%	7,7%
Fråga 13: <i>Uppmuntrar du barnen till att själva bestämma vad de vill göra vid val av aktiviteter eller lek?</i>	57,7%	40,4%	1,9%	-	-
Fråga 14: <i>Avbryter du barnen i leken för att göra andra</i>	4,8%	29,8%	64,4%	1%	-

<i>planerade aktiviteter?</i>					
Fråga 15: <i>Efter utförd aktivitet reflekterar du över det som har gått bra med aktiviteten och hur du kan utveckla den till nästa gång?</i>	44,2%	42,3%	12,5%	1%	-
Fråga 16: <i>Utvärderar du de genomförda aktiviteterna tillsammans med barnen?</i>	12,5%	42,3%	43,3%	1,9%	-
Fråga 17: <i>Är det möjligt att tolka barns delaktighet och inflytande på olika sätt?</i>	24%	63,5%	11,5%	1%	-
Fråga 18: <i>Intar du barns perspektiv för att barnen ska känna sig delaktiga och få inflytande i förskolans verksamhet? (Barns perspektiv = hur barnet själv upplever något)</i>	26,9%	62,5%	9,6%	1%	-